

ІДЕЯ СВОБОДИ І ЖИТТЯ

У 2001 році в передмові до «Непрочитаного Шевченка» тодішній Голова Центрального Проводу ВО «Тризуб» ім. С.Бандери Євген Філь писав: «Десять років триває словоблуддя влади і політикуму про те, яку ж державу будувати, а Василь Іванишин у відповідь розвінчував їх політичні спекуляції і формував з націоналістичних позицій мету, концепцію і програму українського державотворення у праці «Українська ідея і перспективи націоналістичного руху» (2000)»¹.

У наш час тривання московсько-української війни, війни, з боку окупанта, – на знищення української нації, держави, культури, навіть імені нашого народу, – не за-

¹ Філь Є. Від упорядника. *Іванишин В.П. Українська ідея: вибрані твори* / За ред. Петра Іванишина. Дрогобич: Посвіт, 2014. С.345.

йвим, уважаємо, звернутися до праць україноцентричних мислителів. До тих філософів, одним із яких і був Василь Іванишин (1944-2007), котрі, як-от Т.Шевченко, пізній І.Франко, Д.Донцов, Є.Маланюк, С.Бандера та ін., не тільки передбачили основні історичні події та суспільні катаклізми (аж до революцій, повстань, воєн та окупацій включно), а й пропонували засліпленим «великих слов великою силою» (Т.Шевченко) владі, політикуму, суспільству рятівну українську національну ідею, ідею українського націоналізму, ідею державності української нації на власній землі.

Політико-філософська монографія «Українська ідея і перспективи націоналістичного руху» стала другою працею такого жанру і першою великоформатною розвідкою, написаною після довгого семилітнього періоду вимушеного мовчання (як наслідок нервового виснаження через перевтому), відразу ж після президентських виборів 1999 р., на яких удруге перемогу здобув Леонід Кучма, а країна й надалі рухалась шляхом побудови космополітично-олігархічної «ба-

гатовекторної» держави-неоколонії. У цей тривожний час суспільної зневіри, посилення антидемократичних та антиукраїнських тенденцій, браку політичної альтернативи тощо, В.Іванишин робить ґрунтовний національно-ідеологічний аналіз політичної ситуації (схоже до монографії «Нація. Державність. Націоналізм» (1992)) і, звертаючись передусім до членства «Тризуба» (особливо у розділах про вишкільну, пропагандивну та націоналістичну діяльність), водночас апелює і до громади, і до політикуму, і до влади з пропозицією відмовитись від імперсько-космополітичних міфів та практик і стати під прапор української ідеї.

Для цього мислитель, усупереч розчарованим чи апологетичним аналітикам, помічає й окреслює десять найсуттєвіших змін, котрі варто враховувати у своїй роботі «Тризубові» та націоналістичному рухові в цілому: більшість східноукраїнських виборців обрали «збереження української держави»; у другому турі «ідея державності» стала вирішальним фактором; «цілковита ідеологічна вбогість і неспроможність наших партій,

зокрема національно-патріотичних»; відсутність лідерів у національно-патріотичних об'єднаннях, спроможних висунутись у президенти; відсутність впливу на виборців національно-патріотичних партій; продовження шкідливої політичної школярщини: «ставка на особу, а не на ідею»; посилення «адміністративної вертикалі» й ослаблення ролі партій; нікчемний вплив народних депутатів на вибори; виняткова для громадсько-політичного середовища України національно-ідейна позиція «Тризуба».

Основною проблемою української нації В.Іванишин, усупереч багатьом засліпленим, справедливо вважав бездержавність і, як наслідок, побудову правлячим посткомуністичним класом неоколоніальної держави, що старанно приховувалось і владою, й олігархічними ЗМІ від народу: «...Держава Україна – це витвір не українського народу, а колишньої компартноменклатури (згадайте, як це було і хто мав гарантовану більшість у Верховній Раді – аж до січня 2000 року). Треба приховати, що весь державний механізм, кожна структура і посада використо-

---

вуються в інтересах усіх, крім українського народу. Треба приховати неоколоніальний характер і держави, і державотворення. Нинішня Конституція не передбачає за українцями права бути творцем і господарем своєї держави – вона закріпила за українським народом статус населення неокolonії». Про це ж свідчило і, наприклад, тогочасне законодавство: «Вибори-99 до краю увиразнили суть нинішнього законотворення. Воно має явний неокolonіальний і антинародний, антинаціональний, антиукраїнський характер, бо здійснюється або в інтересах Росії, або Заходу, завжди – на користь якихось кланів, але ніколи – не на добро народові»².

Ще одним ганебним і вкрай небезпечним прикладом неокolonіальної бездумності й антинаціональності влади та політикуму В. Іванишин уже в 2000-му (!) вважав проблему Кримської автономії (окремо й детальніше він про це напише у «Кримському вузлі» (2005)), котра у будь-який момент може стати детонатором української дер-

---

² Іванишин В. Українська ідея і перспективи націоналістичного руху. *Іванишин В. Українська ідея*. С.295, 292.

жавності, що й сталося у 2014 році: «Постійну тривогу з погляду національної безпеки викликає Крим. Нинішня Автономна Республіка Крим – це міна сповільненої дії під українською державою. І здетонувати вона може у будь-яку мить...

Вдумаймося, що таке автономія Криму. (...)

Це автономія імперкомуністичної п'ятої колони, замаскована інтересами росіян Криму. (...)

...кримські проблеми – це гримуча суміш, яка загрожує існуванню України як держави.

Не запитую, що зроблено нашою владою і політикумом, щоб розрядити цю міну або хоч один із її детонаторів. Марно цікавитись, що зроблено, щоб Крим став органічною частиною української держави»³. Через Мінські угоди черговою такою міною Москва сподівалась зробити так звані «ЛДНР», легалізовані у складі української держави.

Єдиним шляхом вирватися із поневолювального, антинародного й антинаціональ-

---

³ Там само. С.333-334.

ного шляху неоколоніалізму із його системою неолібералістичної (космополітичної) демократії, автор вважає шлях національної ідеї, котрий передбачає мирну (але не в рабських формах!) внутрішню національну революцію. Вона повинна вирішити два основні завдання. По-перше, створити українську національну державу із новою системою влади – національним народовладдям: «З появою незалежної української держави ООН проголосила перехід на **мирні форми революційної боротьби за УССД**. А це означає, що зростає необхідність у всіх сферах суспільного життя протиставляти неукраїнським і антиукраїнським силам організовану волю об'єднаних українською національною ідеєю громадян. У нас нема зараз іншого способу захисту й утвердження національних інтересів у загальнодержавних масштабах, як через національне волевиявлення, через демократичні інституції та владні структури. Тож нашою **метою** була і є державність української нації – УССД, а одним із ключових **завдань** на шляху до неї – боротьба за реальне національне на-

родоправство»⁴. По-друге, здійснювати революційні зміни треба в такий спосіб, щоб не загрозити можливість української державності: «Перед нами – подвійне завдання: провести якісні, революційні перетворення в інтересах української нації, але при цьому не ослабити і не поставити під загрозу саме існування української державності»⁵.

Під національним народовладдям (чи народоправством) філософ, розвиваючи ідеї С.Бандери, розуміє систему влади (державний лад), утворену «обранцями народу – з числа носіїв національної ідеї цього народу»⁶. Вона протиставляється антинародній, «космополітичній демократії» неолібералів як утвердженню в неоколоніальній Україні бюрократично-олігархічному режимові, котра сприяла «постійному згортанню» справжньої демократії⁷ як влади народу. Згодом в інших працях («На розпутті

⁴ Там само. С.286.

⁵ Там само. С.280.

⁶ Іванишин В. «На розпутті велелюднім». *Іванишин В. Українська ідея*. С.484.

⁷ Іванишин В. *Українська ідея і перспективи націоналістичного руху*. С.283.